

BERGEN
KOMMUNE

ÅRSPLAN 2024 – 2025

Fjellsiden barnehage

Forord

Barnehagene i Bergen kommune utarbeider sine årsplaner i samsvar med kravene til årsplan slik de er beskrevet i barnehageloven og forskrifter. Ny rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver trådte i kraft fra 1. august 2017 og er en forskrift til barnehageloven.

Kvalitetsutviklingsplanen for kommunale barnehager 2018-2021 «Sammen for kvalitet – lek og læring» beskriver eiers lokale tilpasninger til rammeplanen og prioriteringer for gjeldende periode.

Hovedsatsningsområdet i kvalitetsutviklingsplanen er «Grunnlag for livslang læring i det 21. århundre». Planhierarkiet er synliggjort i modellen.

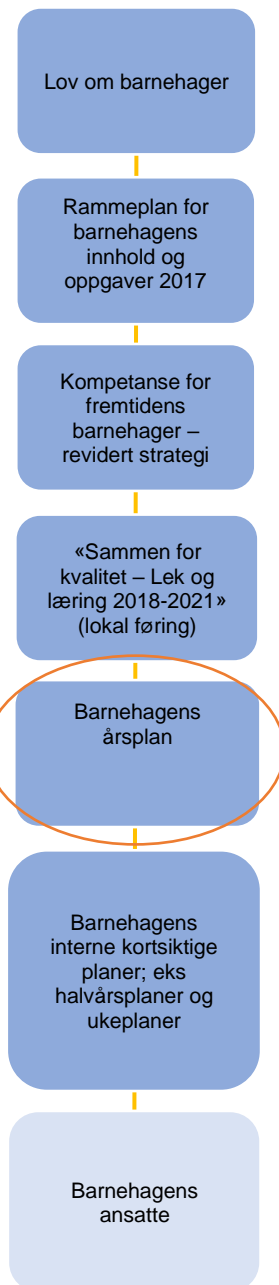
Årsplanverket til de kommunale barnehagene i Bergen kommune er delt i to:

- **Del en** beskriver mål og aktiviteter for årets satsinger og gir informasjon om hvordan disse følges opp, dokumenteres og vurderes. Årsplanen del en har et tidsperspektiv på 1 år og følger barnehageåret.
- **Del to** beskriver barnehagens satsninger og arbeid på et mer grunnleggende og generelt nivå. Årsplanens del to inneholder informasjon om hvordan barnehagen vil arbeide med danning gjennom omsorg, lek og læring for å fremme barns allsidige utvikling i samarbeid og forståelse med barns hjem. Videre redegjør barnehagen for hvordan det arbeides med progresjon i barnas pedagogiske tilbud gjennom hele barnehageløpet.

Som barnehageeier er vi ansvarlig for at barn i våre barnehager får en god start på et livslangt læringsløp. Godt planleggingsarbeid gjennom felles planmaler er utgangspunkt for utnyttelse av kollektiv kapasitet. Årsplanen utarbeides i samarbeid mellom barnehagens ansatte, barn og foreldre og danner grunnlag for pedagogisk innhold, aktiviteter og samhandling gjennom året. Årsplanen er et arbeidsredskap for personalet og dokumenterer barnehagens valg og begrunnelser. Årsplanen gir informasjon om barnehagens pedagogiske arbeid til myndighetsnivåene, barnehagens samarbeidspartnere og andre interesserte.

BERGEN KOMMUNE

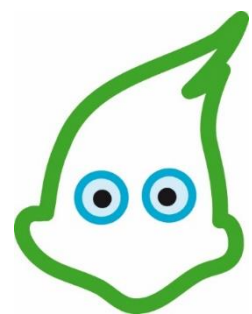
Etat for barnehage

Innhold

Visjon og mål	5
Visjon – En mangfoldig barnehage av høy kvalitet for alle barn	5
Verdier	5
Mål	5
1.0 Barnehagens innledning	6
1.1 Struktur og organisering	6
1.2 Metodevalg	7
1.3 Kjerneverdier	9
1.3.1 Ser barnet	9
1.3.2 Varme	10
1.3.3 Inkluderende	10
2.0 Livsmestring for det 21. århundre	11
– medvirkende barn i lek og læring	11
2.1 Tilknytning	11
2.2 Lek	11
2.3 Læring	13
2.4 Barns medvirkning	13
2.5 Vennskap og felleskap	14
2.6 Mangfold	14
3.0 Barnehagens tema/prosjekt	15
3.1 Barnehagens fellesprosjekt	15
3.2 Fagområder	17
3.2.1 Språk som basiskompetanse	18
3.2.2 Matematisk kompetanse	19
3.3 Digitale verktøy	19
4.0 Barnehagen som lærende organisasjon	20
4.1 Barnehagens utviklingsarbeid	20
4.2 Dokumentasjon, vurdering og oppfølging	21
4.3 Barn og foreldres medvirkning i utviklingsarbeidet	22
I. Barnesyn og læringssyn	23
II. Pedagogisk relasjonskompetanse	23
III. Danning gjennom omsorg, lek og læring	24
IV. Progresjon i barnehagens pedagogiske innhold	24

V. Overganger	24
VI. Foreldremedvirkning	25
VII. Bærekraftig utvikling	26
VIII. Psykososialt barnehagemiljø	27
IX. Barns seksuelle helse	27

Visjon og mål

Visjon – En mangfoldig barnehage av høy kvalitet for alle barn

I en mangfoldig barnehage av høy kvalitet skal barn få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter med utgangspunkt i egne forutsetninger og interesser.

Verdier

Det er utviklet et verdigrunnlag som skal sikre det enkelte barn trygghet, læring og utvikling i hverdagen. Verdigrunnlaget består av *varme, ser barnet og inkluderende*. Verdiene gir retning for det pedagogiske arbeidet og samhandlingen med barn og foresatte. Barnehagene beskriver i kapittel 1 hva de legger i disse verdiene.

Mål

Bergen kommune ønsker som eier å gi retning for de kommunale barnehagene gjennom målsettingen:

Livsmestring for det 21. århundre – medvirkende barn i lek og læring

Grunnlaget for trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd legges i tidlig barndom og barnehagen har en sentral plass i dette. Livsmestring handler også om å møte motstand, håndtere utfordringer og være utholdende. Våre barnehager skal kjennetegnes ved at barnet:

- Opplever vennskap og fellesskap
- Erfarer trygghet og tilknytning til personalet
- Opplever spenning og glede i variert lek
- Er aktivt og medskapende i lek og læring
- Bruker sin kreativitet og søker utfordringer i lek og læring
- Blir møtt på sine uttrykk, sin undring og utforskertrang
- Opplever en barndom preget av mangfold, likeverd og respekt
- Utvikler sin språkkompetanse og sin matematiske kompetanse

1.0 Barnehagens innledning

Fjellsiden barnehage har sin historie tilbake til 1967. Barnehagen ligger naturskjønt til i fjellsiden i Starefossen med utsikt over hele byen på fremsiden og vakre Fløyen på baksiden.

Vi er en liten og oversiktlig nærmiljø-barnehage, hvor alle lett blir inkludert. Barnehagens flotte beliggenhet gir nærhet til naturen, både på barnehagens uteområde, og på turer i nærliggende naturområder. Siden barnehagen er nær bussen får vi også utnyttet mange av de tilbudene som sentrum har å gi oss som VilVite, biblioteket og akvariet.

Vi er opptatt av å møte barnet der det er og legger vekt på at barna blir trygge på seg selv, og sitt møte med omverden. Personalet er en trygg havn som møter barnet med hjertevarme og raushet.

I Fjellsiden barnehage jobber vi for at barnas beste blir ivaretatt, og at personalet har god dialog med foreldre og barn. Vi legger til rette for en variert, aktiv og trygg hverdag gjennom lek, læring og samhold. Vi ivaretar barndommens egenverdi ved å gi barna en trygg, positiv og lærerik tid i barnehagen, der hverdagen er preget av lek, vennskap, læring og mestring.

1.1 Struktur og organisering

Hvordan gruppene organiseres i Fjellsiden barnehage bestemmes av søkermassen fra år til år. I år består barnehagen av to avdelinger. Bellevue er småbarnsavdelingen med plass til 12 barn i alderen 1-3 år. Fløien er storbarns avdelingen som har plass til 24 barn i alderen 3-6 år

Vi har et stort og variert uteområde som strekker seg rundt hele barnehagen, og som inspirerer til lek og læring. Vi har et kupert naturterreng på baksiden av barnehagen som gjerne blir brukt til alt fra aking om vinteren og til planting i plantekasser på våren. Her kan man grave etter meitemarker og gå på jakt etter både sommerfugler og mariehøner. På fremsiden av barnehagen er det mulighet for sykling, ballspill, leke på disse og skigåing på vinteren.

Vi bruker nærmiljøet vårt ofte i tillegg til uteområdet vårt. Naturlige plasser for oss å på tur er knatten, Fløien og skansemyren idrettspark. Vi har også fotballbane og lekeplass like i nærheten. Barnehagen har tre firemannsvogner slik også de aller minste kommer seg lett på tur ut av barnehagen.

Inne deler barna seg på to avdelinger og har et felles kjøkken i midt imellom avdelingene. Her kan barna lage mat sammen med den voksne eller gjøre andre formings/bordaktiviteter i mindre grupper sammen med en voksen. Fingarderoben er definert som lekeområde og her kan barn løpe og boltre seg fysisk uten å skumpe bort i annen type lek som foregår i barnehagen.

I barnehagen jobber det varme og engasjerte pedagoger, fagarbeidere og assistenter. Hver avdeling har to pedagoger og to fagarbeidere/assistenter. Styrer er i barnehagen hver dag.

Aldersmessig spenner personalgruppen det seg fra ung til middelaldrende fra nyutdannet til litt mer praktisk erfaring i ryggsekken. Dette gir et fint samspill mellom ny innputt og kunnskap og det «gamle» som gjør at vi er i bevegelse og endring uten å miste det trygge ankerpunktet vårt som god erfaring gir.

1.2 Metodevalg

I Fjellsiden barnehage er vi opptatt av de nære relasjonene i barnehagen. Vi er opptatt av at barn og foreldre skal oppleve trygghet og trivsel i barnehagen. Barns læring skjer i her og nå situasjoner. Dette krever et sensitivt og nærværende personale. Barnehagen har arbeidet mye med samspillsmetoden dialog. Den tar utgangspunkt i sensitiveringsprogrammet ICDP-«International Child Development Program».

ICDP programmet er et av satsingsområdene til Bergen kommune og barnehagen har som mål om sertifiserer to ICDP veiledere her i barnehagen i løpet av barnehage året 2024-2025 og 2025-2026. Les gjerne mer om ICDP her: [Hjem – ICDP Norge](#)

Barnehagen er opptatt av at her og nå situasjoner sammen med barn, er den viktigste kilden til læring og reflektering. Samtidig er det godt å ha noen konkrete verktøy å arbeide med i barnegruppen. Dette skaper et felles språk og felles erfaringsgrunnlag hos barna. I samlinger med barna bruker vi aktivt sang, bøker, dagtavle og pedagogisk materiell. De pedagogiske materiellene barnehagen har valgt seg ut er: Kanin og pinnsvin, Grønne tanker- Glade barn, bablarne og Gleding. Disse verktøyene setter søkelys på språk og sosial kompetanse. Dette er to elementer som er svært viktig for å kunne mestre den fantastiske leken alle barn ønsker å være en del av.

Kanin og pinnsvin

Her møter vi de to bestevennene kanin og pinnsvin som også innimellom kan bli uenige eller komme i andre situasjoner som kan være utfordrende for barn å håndtere. Kanin og pinnsvin består av en serie bøker på 10 bøker som tar utgangspunkt i enkle hverdagssituasjoner som

barn lett kan kjenne seg igjen i. Hvordan si stopp til hverandre når en herjelek går litt for langt? Hvorfor må vi vente på tur og hvordan i all verden skal man dele på en leke som begge vil ha? Dette er eksempler på tema som bøkene tar opp. Andre tema er: Hvordan bli enig eller hvordan spre glede til andre. I tillegg til bøkene har vi også store og gode temakort som illustrer ulike situasjoner som man kan samtale rundt. Vi har også kanin og pinnsvin i bamser som barna kan leke med.

Babblarne

Dette er et språklæringsverktøy og tar utgangspunkt i barnas første språklyder. Babblarne består av seks figurer som heter Diddi, Dadda, Doddo, Bobbo, Bibbi og Babba. Dette verktøyet består av bøker, figurer, bamser, spill og puslespill. Barna er delaktig i bøkene ved at de skal finne noe sammen med babblarne eller babblarne gjør noe som barna kjenner til som for eksempel bygge klosser, gå på tur eller andre handlinger. Babblarne viser også masse følelser som barna kan kjenne seg igjen i. Disse figurene, bøkene og andre konkrete gjør at det oppstår flere fine situasjoner å samtale om med barna gjennom dagen.

Grønne tanker- Glade barn

Dette verktøyet retter seg mye mot å bli kjent med og kjenne igjen følelsene sine. Dette verktøyet tematiserer følelser og tanker med hjelp av røde og grønne bamser samt ulike fortellinger om barn som blir sinte, redde eller veldig glade. Følelser styrer tanker og tanker styrer følelser. Dette hjelper barn til å reflektere i forkant før situasjoner oppstår hvor det er store følelser i sving. For alle følelser er lov det er bare ikke alt som er så lurt å gjøre. I tillegg er det godt for barna å erfare at noe kan være skummelt å gjøre, men så går det bra allikevel

Selv om det opereres med rødt og grønt og dette kan forståes som at noe er forbudt eller ikke lov mens andre følelser er lov så er ikke dette målet. Målet er å stoppe opp og tenke igjennom før man gjør/sier noe dumt mot seg selv eller andre når sterke følelser herjer i kroppen. Dette verktøyet retter seg mot de aller eldste i barnehagen og kan brukes som et overgangsobjekt mot skolen. Da dette verktøyet ofte brukes de første par årene i skolen.

Gledning

Dette verktøyet tar utgangspunkt i det motsatte av mobbing. Istedenfor å sette søkelys på alt som er dumt å gjøre retter dette verktøyet seg mot hvor mye bra man kan gjøre for hverandre. Gledning er utviklet av Siri Abrahamsen og handler om å løfte det vi vil ha mer av i hverdagen. For oss er det trygghet, positiv selvfølelse, empati og tilhørighet. Vi skal lære å

tåle livet sammen og utvikle seg til robuste, selvstendige og empatiske individer som gjør en forskjell for hverandre i hverdagen.

Alle disse verktøyene retter seg mot direkte arbeid med barn. I 2021 kom det en lov som sier at alle barn har rett på ett trygt og godt barnehagemiljø. Personalet i barnehagen skal ha en nulltoleranse mot at barn skal oppleve mobbing og krenkelser i barnehagen. Dette betyr ikke at barn ikke kan bli uvenner eller uheldige situasjoner kan oppstå i barnehagen. Det det betyr er at personalet har en plikt til å følge med og en aktivitetsplikt til å undersøke og sette i gang tiltak om dere foreldre, barna selv uttrykker eller personalet uttrykker bekymring for enkelt barn eller barnegruppen

Vi i Fjellsiden barnehage har derfor utarbeidet vårt eget verktøy som skal brukes i personalgruppen på planlegging, avdelings og personalmøter for å sikre og eventuelt avdekke om barn ikke har det bra i barnehagen. Verktøyet brukes til å drøfte barna både på gruppenivå og på individ nivå. Dette verktøyet kommer i tillegg den lokale handlingsplanen som alle kommunale barnehager er pålagt å lage.

1.3 Kjerneverdier

«Verdiene gir retning for det pedagogiske arbeidet og samhandlingen med barn og foresatte.»

For oss betyr dette:

- Vi har et felles grunnlag for det pedagogiske arbeidet i personalgruppen. Dette sees igjen i handlinger og vår væremåte
- Verdiene danner grunnlaget for vår virksomhet hvor foreldre og barn kjenner på tilhørighet til Fjellsiden barnehage.

1.3.1 Ser barnet

«Vi ser det enkelte barns egenverdi. Barnet gis gode betingelser for læring og utvikling basert på vår anerkjennende væremåte.»

For oss betyr dette at vi:

- Vi følger barns initiativ som formidles både verbalt og non-verbalt
- Vi lytter til og søker å forstå det barnet uttrykker verbal og non-verbalt
- Vi møter det enkelte barn ut ifra dets behov, forutsetninger og muligheter.
- Vi tilrettelegger for mestringsopplevelser for den enkelte.
- Vi møter barnet med anerkjennelse og respekt.

1.3.2 Varme

«Vi gir barnet omsorg og trygghet. I møte med barn skal vår hjertevarme gi næring og vekstmulighet.»

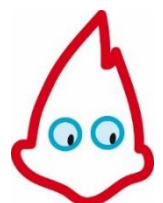
For oss betyr dette at vi:

- Vi gir barnet hjertevarme, er nære og tilstedeværende.
- Vi gir plass til Gleding, undring og feiling.
- Vi gir barnet oversikt og forutsigbarhet.
- Personalet er nær og tilgjengelig slik at vi er en trygg base barnet kan utforske omgivelsene sine fra
- Personalet er på gulvet og er tilgjengelig for lek, trøst og «lading».

1.3.3 Inkluderende

«Vi skaper gode relasjoner, der alle barn blir sett og bekreftet. Det enkelte barn skal oppleve gleden av å tilhøre små og store fellesskap.»

- Vi sørger for at barna får samhandle i smågrupper og i større fellesgrupper.
- Vi legger til rette for vennskap og gode relasjoner.
- Vi voksne støtter og hjelper barn til å løse konflikter.
- Vi setter ord på barnets følelser, handlinger og hensikter.
- Vi synliggjør og verdsetter ulike behov, meninger og perspektiver i felleskapet

2.0 Livsmestring for det 21. århundre

– medvirkende barn i lek og læring

2.1 Tilknytning

«Barnehagen skal i samarbeid med foreldrene legge til rette for at barnet kan få en trygg og god start i barnehagen. Barnehagen skal tilpasse rutiner og organisere tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personalet og til andre barn. Når barnet begynner i barnehagen, skal personalet sørge for tett oppfølging den første tiden slik at barnet kan oppleve tilhørighet og trygghet til å leke, utforske og lære.»

(Rammeplan for barnehagen, 2017, s. 33)

«God tilknytning legger grunnlaget for barnets trivsel og utvikling i barnehagen. Det tar vi på alvor. En trygg tilknytning møter to ulike behov hos barnet. Det første er barnets avhengighet og behov for beskyttelse og omsorg. Det andre er barnets selvstendighet og behov for å mestre verden.» (Sammen for kvalitet, 2018)

Våre verdier; se barnet, inkluderende og varme legger grunnlaget for alt vi gjør i barnehagen. De er også grunnmuren i god tilknytting. Når et barn begynner hos oss, får barn og foreldre en primær kontakt. Denne kontakten følger barnet gjennom hele dagen og er tilgjengelig for alle slags spørsmål som dere foreldre måtte ha. Ved å ha en løpende dialog mellom primærkontakt og foreldre tilpasse tilvenningen til det enkelte barn. Kort tid etter oppstart får dere foreldre også tilbud om oppstartsamtale hvor man drøfter hvordan tilvenningen har gått så langt og hvordan man skal legge veien videre.

Å tilhøre en gruppe gir barn trygghet og sosial tilknytning. Vennskap bidrar til en følelse av deltagelse og fellesskap som igjen bidrar til positiv selvfølelse. De voksne i barnehagen har en svært viktig rolle ved å hjelpe å etablere og støtte i relasjoner mellom barna. Vi ønsker at barn og foresatte føler en tilknytning og tilhørighet til barnehagen. Derfor er leken er tema for oss i år.

Lek

«Leken er barnets naturlige uttrykksform og for barnet er leken et mål i seg selv. De opplever ikke noe forskjell på lek og læring i sitt perspektiv»

(Kvalitetsutviklingsplanen 2018, s 26-27)

Lek er en indremotivert prosess som stimulerer til utvikling, læring og sosial kompetanse. Det er viktig å ta vare på leken som skjer på barnas premisser, samtidig som barnehagen og personalet legger til rette for og beriker alle typer lek både ute og inne.

I Fjellsiden barnehage er vi lekekloke voksne som jobber ut fra en tanke om at leken er den viktigste arenaen for å skape og opprettholde vennskap. Vi vet at det å ha venner er avgjørende for barnas trivsel i barnehagen. Gjennom leken lærer barna sosiale spilleregler, tilegner seg språklige ferdigheter, og møter motoriske og kognitive utfordringer. Barna opplever progresjon i lek ved å møte utfordringer og oppleve å mestre dem.

I leken lærer barna blant annet dette:

- Sosial kompetanse og vennskap
- Motorisk utvikling og fysisk utfoldelse
- Mestring
- Videreutvikle fantasi og nye egenskaper
- Å bli løsningsorientert
- Språkutvikling
- Utforske og lære nye ting
- Øve på turtaking
- Samarbeid
- Løse konflikter

I år er leken barnehagens fellesprosjekt. I år vil vi arbeide aktivt for at barns leke og læringsmiljø inne og ute er tilpasset barnas interesser og behov. Dette kan dere lese mer om under kapittel 3.

2.2 Læring

«I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, lære, utforske, og mestre.»

(Rammeplan 2017, s 22)

Læring defineres som relativt varig endring av atferd som følge av erfaring. Barn lærer gjennom alt de opplever og erfarer.

Læring skjer i de uformelle daglige situasjonene, så vel som i de formelle, strukturerte læringssituasjonene. For å fremme læring støtter personalet opp om barnas lyst til å leke, utforske og undre seg. Vi tilrettelegger for nye utfordringer, erfaringer, metoder og temaer med utgangspunkt i barnas nærmeste utviklingszone og interesser. Dette fordi vi vet at læring er en indre motivert prosess.

I læring må en se hva barna interesserer seg for, og bygge videre på det. En kan ikke planlegge alt på forhånd. Det er vi voksne som skal tilpasse oss til barna. På denne måten vil barna få reell medvirkning i sin hverdag. I kapittel 3 vil dere kunne lese mer om hvordan vi planlegger for et godt leke og læringsmiljø som fremmer en god og variert lek.

2.3 Barns medvirkning

«Barnehagen skal ivareta barns rett til medvirkning ved å legge til rette for og oppmuntre til at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet.»

(rammeplanen 2017 s 27)

For barna i barnehagen er medvirkning er en viktig del av hverdagen. Det å bli sett og hørt spiller en stor rolle for barnas selvbilde og selvfølelse. Gjennom å lytte, spørre, vise interesse for barns meninger, kommer dette til syne i praksis, der barna ser at deres meninger blir hørt og tatt til etterretning.

Barnet skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planlegging og vurdering av barnehagens virksomhet. Barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet» (Barnehageloven § 3).

Det betyr ikke at barna skal bestemme alt, men at de blir hørt, sett og anerkjent for den de er, for sine ønsker og sine behov. Jf. Rammeplanen for 2017 s 27 skal barnehagen

observere og følge opp alle barns ulike uttrykk og behov samtidig som barna ikke skal ilegges et ansvar som det ikke er modent til å ta. Barns rett til medvirkning skal ligge til grunn for barnehagens planer, og leke og læringsmiljø. Dette betyr at noen ganger kan planer som er lagt av personalet bli satt litt på vent fordi barns innspill til hva man skal gjøre her og nå blir prioritert foran det som er planlagt.

2.4 Vennskap og felleskap

«I barnehagen skal alle barn kunne erfare å være betydningsfulle for felleskapet og være i positivt samspill med barn og voksen»

«Rammeplanen 2017, s 22)

I Fjellsiden barnehage er vi opptatt av kvaliteten på samspillet mellom barna og de voksne. Vi jobber for at alle skal trives, er trygge og har gode venner.

Vennskap er viktig! Det er i samhandling med andre at vi mennesker lærer aller mest, både om oss selv og om livet. I barnehagen fokuserer vi mye på vennskap. Hva er en god venn? Hvordan er man en god venn? Ifølge Rammeplanen skal barnehagen bidra til trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelse og mobbing. Derfor ønsker vi dette året å sette søkelys på leken.

I vår barnehage legger vi til rette for at alle kjenner seg velkommen og at alle har en viktig betydning for fellesskapet. Vi har nulltoleranse for mobbing og andre sosiale prosesser på avveie.

De voksne i barnehagen støtter barna i samspill med andre barn, og hjelper barna til å utforme normer for samhandling i felleskap. Vi hjelper også barna til å se andres perspektiv på følelser, opplevelser og meninger. Barna støttes også til å sette egne grenser, respektere andres grenser og finne løsninger på konfliktsituasjoner.

2.5 Mangfold

Ifølge Rammeplanen 2017 for barnehager skal «barnehagen fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt. Barna skal få oppleve at det finnes mange måter å tenke, handle og leve på». Rammeplanen 2017, s 9.

Gjennom barnehagetiden blir barnet rustet til å møte verden utenfor barnehagen. Det viktigste vi gir barnet er en god selvfølelse, det at barnet opplever seg verdifull i kraft av den

personen det er, og ikke i kraft av hva det kan. Likestilling og likeverd står sentralt for å utvikle raushet overfor hverandre. Vi legger til rette for at barna får selvstendige meninger og forståelse for at andre kan ha andre meninger enn dem selv, viser respekt for andre, følger regler, viser empati og omsorg.

Barna opplever progresjon ved at vi bidrar til og utfordrer dem til å tenke selv, søke kunnskap, reflektere over og vurdere vedtatte sannheter, stille spørsmål og yte motstand på egne og andres vegne.

I barnehagen møter barna mennesker i forskjellige livssituasjoner som gir dem innblikk i at tross forskjeller er vi alle like mye verdt. Vi er opptatt av å fremme nysgjerrighet til verden rundt oss. Barna skal oppleve og lære at man er ulike er en styrke fremfor at det er en hindring i hverdagen.

3.0 Barnehagens tema/prosjekt

3.1 Barnehagens fellesprosjekt

«Leken skal ha en sentral plass i barnehagen og barnehagen skal inspirere til og gi rom for ulike typer lek både inne og ute»

(Rammeplanen 2017, s 20)

I år er det leken som er barnehagens fellesprosjekt. Leken er en av de fremste arenaene hvor vi kan skape trygt og godt barnehagemiljø for barna. Leken har en grunnleggende egenverdi for barna og derfor skal vi som personal forvalte leken med den aller største respekt. Leken er barns uttrykksform og væremåte i verden. For barn er ikke leken bare lek. For når barn har lekt har de også blant annet fått erfaring med og øvd på

Det er blant annet i leken vi kan se på vilkårene til Kapittel 8 i barnehageloven er oppfylt. Den sier at alle barn har rett på ett trygt og godt psykososialt barnehagemiljø. Dette fordrer at personalet er aktivt tilstedeværende i leken og arbeider med leken ut ifra ulike perspektiv. Barnehagens psykososiale miljø kan dere lese mer om på s. 22 i denne årsplanen.

Målet vårt med dette utviklingsprosjektet er:

Gjennom barnehageåret 2024/2025, Skal vi utvikle et dynamisk og fleksibelt leke og læringsmiljø som gjenspeiler barns interesser og behov.

Igjennom barnehage året vil vi stille oss viktige spørsmål som vi reflekter over som vi skal arbeide aktivt med på avdelingene. Å utvikle et godt leke og læringsmiljø handler mer enn om å synliggjøre om hva vi arbeider med i en periode. Leke og læringsmiljøet i barnehagen er både inne og ute. Barn er grunnleggende ulike og har ulike behov. Dette fordrer at vi som voksne kjenner barna og hva de liker å holde på med. Samtidig som vi gir de et miljø som også kan utfordre litt. Kanskje vi skal for en periode ta vekk for eksempel perler og Lego og heller flytte naturen inn? Hva skjer om man gir de en kasse med kongler og pinner sammen med masse mose?

Det fysiske lekemiljøet skal gjenspeile at alle barn får delta aktivt i lek og aktiviteter ut ifra sine interesser. – [Rom for lek \(utdanningsforskning.no\)](https://www.utdanningsforskning.no)

- Gjenspeiler leker og materialer barnas interesser?
- Er disse alternativene tilgjengelig for barna?
- Hvordan fanger vi opp interessene til barna med non-verbal språk?

Dette krever også at i er lekekloke voksne som prøver å se rom og miljøet ut fra barnas perspektiv. Dette gjør vi ved jevnlig ha samtaler med barna om hva de er opptatt av her og nå. Disse barnesamtalene gir oss verdifull informasjon og perspektiv om hva som er viktig for barnet selv. Eller ta terskeltesten. Hva ser vi når vi setter oss ned på knærne? Hvordan er muligheten til å få leke litt alene? Eller få tumle rundt i en kråkebolle på gulvet sammen med andre barn?

[Barns rett til et levende lekemiljø \(barnehage.no\)](http://barnehage.no)

Barn har ulike interesser og behov. Dette varierer med tid, både over lengre tid og kortere tidsperiode som for eksempel en dag. Noen barn har behov for å være der det skjer hele tiden, mens andre har behov for å trekke seg litt tilbake og finne ro. Dette skal barnehagen også legge til rette for og er et viktig anliggende i barnehagehverdagen.

[Hvordan skape muligheter for ro og hvile i barnehagens fysiske innemiljø?](#)

Barnehagen kommer til å bruke avdelingsmøter og personalmøter til å planlegge hva og hvordan ting skal endres. I forkant har vi vil vi ha barnesamtaler og observasjoner slik at barn får en reel medvirkning på sitt eget leke og læringsmiljø.

3.1.1. Move early

Barnehagen har blitt trukket ut til å delta i prosjektet move early som handler om at barna skal tidlig få gode vaner i forhold til fysisk aktivitet. Dette prosjektet er et samarbeid med høyskolen på Vestlandet. Tiltakene retter seg mot hele barnehagen, men det er barn som er født i 2020 som blir testet. Det er hele 50 barnehager som skal delta i dette prosjektet. For å få kartlagt om tiltakene har effekt skal alle barnehagene deles i to grupper. En tiltaksgruppe og en kontrollgruppe. Hvilken gruppe vi skal være i vet vi ikke før trekningen i september. Etter det vil det komme mere informasjon om prosjektet

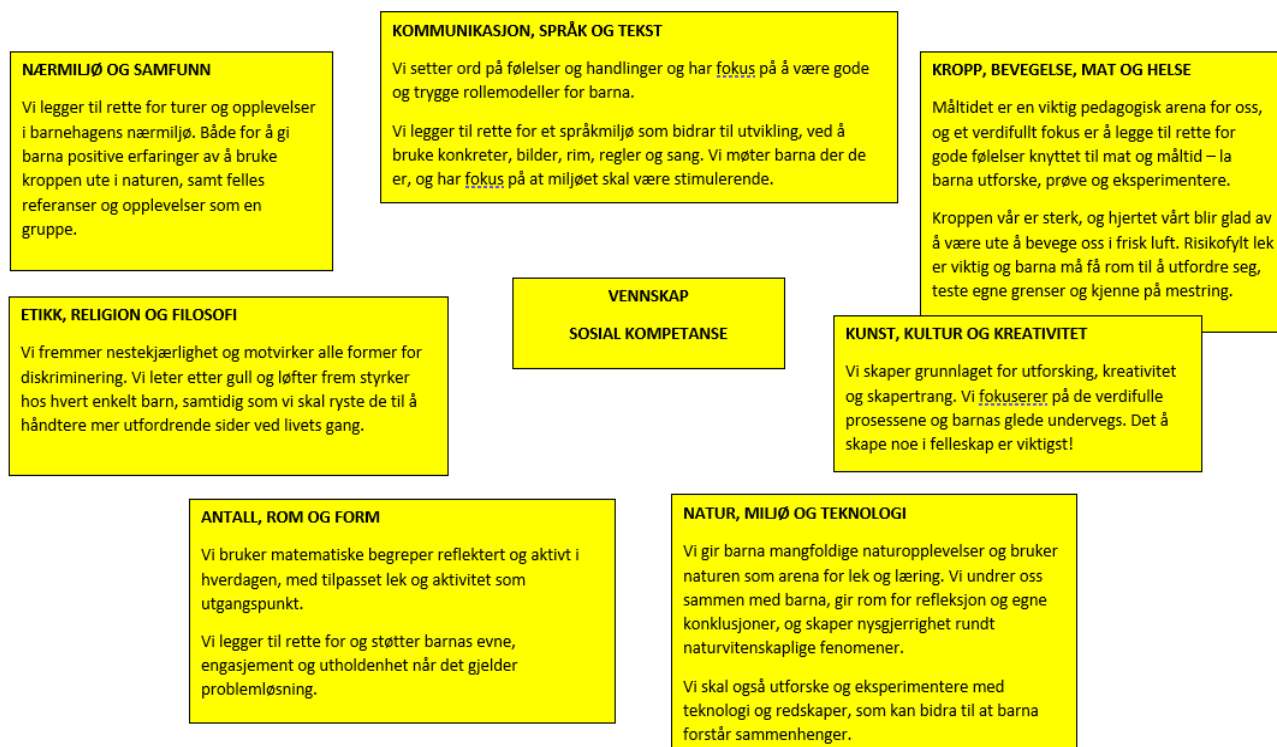
3.2 Fagområder

Fagområdene gjenspeiler områder som har interesse og egenverdi for barn i barnehagealder, og skal bidra til å fremme trivsel, allsidig utvikling og helse.

«Barnehagen skal se fagområdene i sammenheng, og alle fagområdene skal være en gjennomgående del av barnehagens innhold». Rammeplanen 2017.

Hverdagslivet i Fjellsiden barnehage er preget av alle områder som livet byr på, deriblant alle fagområdene som er beskrevet i Rammeplan for barnehage. De ansatte skal være kjent med innholdet i beskrivelsene av fagområdene og bevisst bruke de i sammenheng med hverdagslivet vårt. Vi er opptatt av at hverdagssituasjonene i barnehagen er den største kilden til relasjonsbygging, utforsking, undring, læring og mestring.

I planleggingen, utførelsen og evalueringen av vårt arbeid er vi bevisst på at fagområdene er en gjennomgående del av barnehagedagen vår

3.2.1 Språk som basiskompetanse

Språket er et kommunikasjonsmiddel, redskap for tenkning og refleksjon, samt uttrykk for følelser og opplevelser.

I Fjellsiden barnehage er vi bevisst på at kommunikasjon og språk påvirker alle sider ved barnas utvikling. I samspill med barna støtter vi dem i å kommunisere, medvirke, lytte, forstå og skape mening.

- Personalet bruker hverdagsspråket aktivt med barna
- Vi bruker ulike uttrykksformer som sang, rim og regler
- Personalet er aktive deltakere i lek og setter ord på hva barnet opplever
- Vi benevner og støtter barn som ikke har verbalt språk gjennom tegn til tale
- Barna får møte et variert innhold av barnelitteratur og ulike spill

3.2.2 Matematisk kompetanse

Matematikk i barnehagen handler om at barna skal få leke med, erfare og utforske matematikk.

Når barna gjør egne erfaringer og blir stimulert til å tenke, lærer de begreper og ser sammenhenger. Når barna får sette ord og tanker på egne erfaringer utvikler de sin egen matematiske kompetanse.

I barnehagen har vi tilgjengelige bøker, spill, musikk, leker, mattesekken og utstyr som støtter den matematiske utforskningen. Eksempler på spill som brukes er «se hva jeg kan», stigespillet, og ludo. I tillegg brukes det matematiske språket aktivt i alle hverdagssituasjoner som for eksempel når vi er i sandkassen og snakker om den lette bøtten med lite sand og den tunge bøtten med mye sand i. Når vi dekker på bordet sammen med barna brukes plasseringsord, sortering og telling aktivt. Dette er med flere andre hverdagssituasjoner situasjoner hvor det matematiske språket kommer frem.

- Barna møter et nysgjerrig personale som sammen med barna utforsker for å finne svar på matematiske spørsmål.
- Barn og personale bruker plasseringsord
- Personalet støtter barna i lek og aktiviteter med digitale verktøy
- Personalet bruker det matematiske språket aktivt

3.3 Digitale verktøy

«Barnehagens digitale praksis skal bidra til barnas lek, kreativitet og læring. Ved bruk av digitale verktøy i det pedagogiske arbeidet skal dette støtte opp om barns læreprosesser og bidra til å oppfylle rammeplanens føringer for et rikt og allsidig læringsmiljø for alle barn». (Rammeplan kap.8, side 44)

Digitale verktøy bringer med seg både muligheter og restriksjoner i forhold til barnas digitale kompetanse. Ved å gi barna muligheten til å eksperimentere og erfare, styrker vi erfaringsgrunnlaget og holdningene knyttet til bruk av digitale verktøy.

I det pedagogiske arbeidet kan digitale verktøy brukes til ulike formål. Det kan komme frem gjennom visuelle fremvisninger av bilder og videoer, nett-søk, videoproduksjon, eller når barn og voksne bruker foto for å dokumentere opplevelser og erfaringer.

4.0 Barnehagen som lærende organisasjon

«Barnas læring er en sammenhengende prosess gjennom hele utviklingsløpet. I barnehagen skal barnas lærelyst og læringspotensial møtes og ivaretas i et omsorgs- og læringsmiljø preget av trygghet, inkludering og lek» - St.melding 19, Tid for lek og læring

Kjennetegnet på en lærende organisasjon er at alle ansatte er engasjert i å skape og dele kunnskap om hvordan man best mulig kan arbeide mot organisasjonens mål. Personalet i barnehagen må ha et aktivt forhold til barns leke og læringsprosesser.

4.1 Barnehagens utviklingsarbeid

I år er barnehagens mål for utviklingsarbeid:

Gjennom barnehageåret 2024/2025, Skal vi utvikle et dynamisk og fleksibelt leke og læringsmiljø som gjenspeiler barns interesser og behov.

Planlegging, vurdering og dokumentasjon synliggjør det faglige innholdet i barnehagen. Dette er utgangspunkt for refleksjon over egen praksis for personalet i barnehagen, og er grunnlag for videre utvikling av barnehagen. Vi tar barna aktivt med i planlegging- og vurderingsarbeidet. Barna bidrar med egne innspill, og vi tar utgangspunkt i barnas interesser for tema og aktiviteter.

Det er viktig for oss at barna får mulighet til å påvirke sin hverdag. Barna vet at deres mening betyr noe og blir tatt på alvor, selv om det ikke nødvendigvis betyr at de kan bestemme alt. I planleggingen kommer de med innspill til hva de ønsker å gjøre, og hva de interesser seg for. Barna deltar i demokratiske beslutningsprosesser. Gjennom smågruppedagogikk får alle mulighet til å uttale seg i liten gruppe, de blir hørt og tatt på alvor i dialog med en voksen, og slik får de være med å forme hverdagsaktiviteter og prosjekter.

Vi planlegger vår virksomhet, og bruker følgende verktøy:

- Rammeplan for barnehager
- Månedspan

- Pedagogisk skriv en gang i måneden
- Dagen i dag
- Bildedokumentasjon
- Foreldresamtaler
- Interne planer/referat
- Evaluering

4.2 Dokumentasjon, vurdering og oppfølging

Ifølge Rammeplanen skal barnehagen bidra til trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelse og mobbing. Derfor ønsker vi dette året å arbeide barns leke og læringsmiljø. Både fysiske og det psykiske leke og læringsmiljøet.

Vennskap er viktig! Det er i samhandling med andre at vi mennesker lærer aller mest, både om oss selv og om livet. I barnehagen fokuserer vi mye på vennskap. Hva er en god venn? Hvordan er man en god venn? I vår barnehage legger vi til rette for at alle kjenner seg velkommen og at alle har en viktig betydning for fellesskapet. Vi har nulltoleranse for mobbing.

I Fjellsiden barnehage er vi opptatt av kvaliteten på samspillet mellom barna og de voksne. Vi jobber for at alle skal trives, er trygge og har gode venner.

De voksne i barnehagen støtter barna i samspill med andre barn, og hjelper barna til å utforme normer for samhandling i felleskap. Vi hjelper også barna til å se andres perspektiv på følelser, opplevelser og meninger. Barna støttes også til å sette egne grenser, respektere andres grenser og finne løsninger på konfliktsituasjoner.

Personalet vil kartlegge vurderingsområdet ved hjelp av observasjon, samtale og vurderingsskjema.

Målsetting	Delmål	Hvor evalueres det?	Når evalueres det?	Metode
Et dynamisk og fleksibelt leke og læringsmiljø som gjenspeiler barns interesser	Lekeområdet ute	Personalmøter	Planleggingsdager	Vurderingskryss
	Lekeområdet inne	Avdelingsmøter	1 gang pr måned	Praksisfortellinger
		Ped.leder møter	1 gang pr måned	Barnesamtaler

og behov.	reflekterte voksenroller	Individuelt	Plantiden	Observasjoner
-----------	-----------------------------	-------------	-----------	---------------

4.3 Barn og foreldres medvirkning i utviklingsarbeidet

Den viktigste arenaen for medvirkning er de daglige møtene i hente- og bringesituasjoner. Her får foresatte informasjon om hvordan dagen har forløpt. Det er barnehagen sitt ansvar å legge til rette for at det blir en god dialog med dere foreldre.

Barnehagen er også interessert i å høre hvordan barnet har det hjemme, hva barnet er opptatt av. Alt vi gjør er i sammenheng med barnas interesser og evner. Vi utvikler arbeidet vårt i tråd med hva barna uttrykker av ønsker. Gjennom samtale med foresatte, barnesamtaler og dokumentasjonen får vi vite hva enkeltbarn og barnegrupper ønsker å bruke tiden sin på. Ut ifra dette vinkler vi arbeidet vårt etter barna i barnehagen.

På foreldremøtene legger vi til rette for at foreldrene får snakke sammen om arbeidet i barnehagen. Vi tar også utgangspunkt den årlige foreldreundersøkelsen. Resultatene fra undersøkelsen blir drøftet i personalgruppen og i SU. Ut ifra resultatene og drøftingene blir det valgt ut områder for forbedring. For året 2024/2025 så vi at det var et behov for å gjøre noe med barns leke og læringsmiljø.

I foreldresamtalene som vi har to ganger årlig er det også naturlig at vi prater om barnehagehverdagen.

Foresatte kan medvirke gjennom barnehagens foreldreråd, som består av alle foresatte. Dette danner igjen foreldreutvalget, FAU, som igjen velger sine representanter til samarbeidsutvalget (SU).

Foresattes medvirkning innebærer at foresatte tar del i barnehagens virksomhet, uttrykker egne tanker og meninger og er med på å påvirke tilbudet som barnet gis i barnehagen. Hvor aktiv deltakelsen blir, er naturlig nok avhengig av den enkeltes kapasitet og mulighet.

Del to

I. Barnesyn og læringssyn

Artikkel 3 i barnekonvensjonen – Barnets beste.

Alle barnehager skal bygge på verdigrunnlaget som er fastsatt i barnehageloven og internasjonale konvensjoner som Norge har sluttet seg til, slik som barnevernkonvensjonen.

I Fjellsiden barnehagen vil i år se nærmere på organiseringen i barnehagen og vårt pedagogisk planarbeid. Har vi alltid barnets beste i fokus når vi organiserer barnehagedagen? Legger vi til rette for god lek i barnehagen? Har vi barnet i fokus når vi planlegger pedagogiske opplegg?

Vi skal se nærmere på:

- Hvordan legger vi til rette for et godt lekemiljø i barnehagen.
- Lar vi barna få medvirke i sin hverdag?
- Har personalet et felles barnesyn og læringssyn?

II. Pedagogisk relasjonskompetanse

Kvalitet i barnehagen er først og fremst avhengig av de menneskelige ressursene, det vil si barna, foresatte og barnehagens ansatte.

Barn blir til i møte med sine omgivelser, og i dette møtet bygger barn identitet og kunnskap. Gode relasjonelle ferdigheter er en forutsetning for å fungere godt sammen med andre og omfatter ferdigheter, kunnskaper og holdninger som utvikles gjennom sosialt samspill. Det å delta i fellesskap og oppleve vennskap støtter barnets selvfølelse og gir rom for å mestre balansen mellom å ivareta egne behov og det å ta hensyn til andre.

Ansatte i barnehagen er viktige personer for barna, og det er derfor av stor betydning at ansatte møter barna med respekt, likeverd og empati. Å anerkjenne barnet som subjekt betyr å møte den enkelte som et individ som kan forholde seg til seg selv, med rettigheter i forhold til egne tanker og følelser.

Arbeidet med relasjonskompetanse er med på å bevisstgjøre oss på våre holdninger og kommunikasjon i alle våre relasjoner i barnehagen.

Personalet skal dette og neste år kurses i ICDP og dette verktøyet skal vi bruke aktivt i arbeidet med pedagogisk relasjonskompetanse.

III. Danning gjennom omsorg, lek og læring

Vi ser på danning som en livslang prosess, som blant annet handler om å utvikle evne til å reflektere over egne handlinger og væremåter.

Barna blir dannet inn i samfunnet gjennom å delta i fellesskap med andre. Å være en del av ett større fellesskap er verdifullt for hvert enkelt menneske. Barna får erfaring med å si sin mening, og slik påvirker de det samfunnet de lever i.

Vi gir barn støtte til å uttrykke seg, og hjelper dem å se sammenhengen og meningen i det som skjer i hverdagen.

IV. Progresjon i barnehagens pedagogiske innhold

Alle barn er unike og kommer til barnehagen med sin personlighet og med sine erfaringer. Dette blir vårt utgangspunkt for å kunne legge til rette for det enkelte barns utvikling.

For å sørge for at hvert enkelt barn skal få muligheten til å oppleve progresjon og mestring, er vi avhengige av at personalet er observante og lydhøre for hvilke behov barna har og hvor de er i sin utvikling.

Det er ikke alder som bestemmer hvilke behov og forutsetninger barnet har for å videreutvikle seg selv. Opplevelser av mestring er nært knyttet til utviklingen av et godt selvbilde. Derfor må alle barn få utfordringer tilpasset sitt utgangspunkt. Vi griper barna i mestringsøyeblikket.

V. Overganger

Overgang hjem – barnehage

I Fjellsiden barnehage er vi svært opptatt av barnas behov for trygghet og omsorg, spesielt når barnet begynner i barnehagen. Vi setter av god tid, følger tett opp og vi tilpasser rutiner slik at barnet får etablere gode relasjoner til oss voksne og til de andre barna. Foreldre får

skriftlig og muntlig informasjon om barnehagens innhold og rutiner. Foreldre fyller ut samtykkeskjema, og helseinformasjon om barnet før oppstart.

Vi er til stede for barn og foreldre ved å lytte aktivt, og ved å være deltakende i aktivitet og i samtaler med både barn og foreldre. I juni måned har vi tidlig tilvenning hvor barn og foreldre kommer på besøk noen ganger i forkant av oppstart. Da får foreldre og barn som skal begynne møte hverandre. Barna får lekt litt og dere foreldre får litt muntlig informasjon om barnehagen og avdelingen. Når barnet begynner i barnehagen tilbys de oppstartssamtale med pedagog og blir tildelt en kontaktperson i starten. Denne personen er sammen med barnet den første tiden til barnet er trygg. Vi ser verdien av å bruke god tid på tilvenning for både barn og foreldre.

Overgang liten avdeling – stor avdeling

Barna som skal gå over på stor avdeling får informasjon om dette og blir i flere situasjoner forberedt på overgangen. Dette kan gjøres ved at barna deltar på måltider, turer og samlingsstunder på stor avdeling. Foreldre får informasjon i forkant av overgang og tilbud om samtale med ny pedagogisk leder om det er ønskelig. Vi har en tett dialog mellom avdelinger og pedagogisk ledere har tett dialog om hvilke behov de enkelte barna som skal bytte avdeling har.

Overgang barnehage – skole

Barna i førskolealder har sin egen gruppe som samles ca 1 gang pr uke. Her gjør barna kjekke ting sammen og vi øver på å bli mere selvstendig til skolestart.

Vi besøker skolene barna skal begynne på og tar imot lærer fra skolen. Vi gjennomfører samordningsmøter med den aktuelle skole ved behov, og overføre relevante opplysninger om barnet med foreldres samtykke.

VI. Foreldremedvirkning

Den daglige kontakten danner grunnlag for et godt samarbeid. Vi jobber for at samarbeidet preges av åpen og god kommunikasjon, gjensidig respekt og forståelse. I barnehagen legger vi vekt på å ta imot alle, både barn og voksne, på en imøtekommende og inkluderende måte hver dag. Det er flott om foreldre kommer innom på avdelingene sammen med barna. Det gir barna en god trygghet å se at det som skjer i barnehagen også interesserer foreldrene.

Oppstarts samtaler gjennomføres med nye foreldre når barnet starter i barnehagen.

Foreldresamtaler er viktig for at vi i barnehagen lærer det enkelte barn bedre å kjenne. Foreldrene er eksperter på sitt barn, og bidrar gjennom samtaler til at vi ansatte kan følge opp hvert enkelt barn på en god måte i barnehagen. Foreldre gir oss ansatte innblikk i hvordan barnet fungerer hjemme, og pedagogisk leder forteller om barnet i barnehagen. Ikke alle samtaler kan tas opp i nærvær av barna. Alle foreldre får tilbud om foreldresamtale to ganger i året. Slike samtaler foregår om høsten (oktober/november) og vår (april/mai). Ved behov avtaler vi flere samtaler.

Vårt mål er å sikre utvikling og god trivsel hos barna ved å ha et godt samarbeid med barnas foreldre.

Foreldremøter blir avviklet minimum en gang i året. Foreldremøte om høsten er gjerne en presentasjon av barn, foreldre, personalet og av planene for barnehageåret. Foreldrene får her bidra med tanker og ideer til barnehagens planer. På dette møtet velger foreldrene forelderådsleder/representanter i barnehagens samarbeidsutvalg, samt foreldrenes arbeidsutvalg.

Arrangementer med foreldrene: I løpet av barnehageåret blir foreldre invitert til ulike arrangementer i barnehagen. Det kan være sangstund, Luciafeiring eller sommerfest i juni. Noen ganger er det barnehagen som inviterer, andre ganger er det FAU som inviterer til sammenkomst i barnehagen.

Evaluering av barnehageåret skjer underveis i året, og foreldre får mulighet til å delta i dette arbeidet gjennom blant annet brukerundersøkelse hvert vår. Dette er nyttig informasjon for oss i personalgruppen når vi foretar den helhetlige vurderingen og justerer kursen videre

VII. Bærekraftig utvikling

Ved å gi barna opplevelser i naturen bidrar vi til å skape gode holdninger til planter og dyr. Vi tar vare på miljøet vårt og det vi har. Vi behandler det vi har på en god og bærekraftig måte. Vi kildesorterer vårt avfall og vi bruker gjerne gjenbruksmaterieill i leken vår.

I barnehagens uteområde har vi en kjøkkenhage. Prosessene som finner sted på denne arenaen er kjempeviktig, spennende og lærerikt. Det å inkludere og skape et spennende forhold til sunne, gode grønnsaker ikke minst. Men også de voksende prosessene med å sette noe i jorda, ta vare på det og gi joda næring, før vi til slutt kan smake på det vi sammen har dyrket frem. I denne læringsprosessen er det å dra inn *digitale verktøy* svært aktuelt. Vi

kan studere plantene ved hjelp av mikroskop og vi kan dokumentene utviklingene og lage en timelaps ved hjelp av bilder kontinuerlig i prosessen.

VIII. Psykososialt barnehagemiljø

Det er forankret i Barnehageloven at alle barn har rett til et trygt og godt barnehagemiljø. I dette ligger det at alle ansatte i barnehagen er forpliktet til å gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for krenkelser, og videre at barnehagen skal jobbe forebyggende for å skape et varmt og inkluderende fellesskap.

Under plikten til å sikre at barn og unge har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø, følger det fire delplikter:

- plikten til å følge med
- plikten til å melde
- plikten til å undersøke
- plikten til å sette inn egnede tiltak

Arbeidet med det psykososiale barnehagemiljøet er et kontinuerlig arbeid som er retningsgivende for barnehagens kvalitetsutviklingsarbeid og grunnleggende for alt vi gjør i barnehagen, både i samspill med barna, samarbeid med foreldre og innad i personalgruppen.

Barnehagen har en lokal handlingsplan for å sikre systematikk i arbeidet med det psykososiale barnehagemiljøet. Handlingsplanen gjennomgås i personalgruppen årlig

Det psykososiale barnehagemiljøet er videre tema på foreldremøte, foreldresamtaler og i SU ved oppstart av hvert barnehageår.

IX. Barns seksuelle helse

Plan for seksuell helse, seksualopplysning og seksualitetsopplæring ble vedtatt av bystyret i april 2019, og er utarbeidet med formål om å sikre en helhetlig innsats for å styrke barn og unges seksuelle helse. Planen peker blant annet på barnehagen som en viktig arena for å sikre kunnskap og nødvendig kompetanse om kropp og seksualitet. Slik kan barnehagen styrke barnas begrepsapparat og danne grunnlag for positive holdninger knyttet til selvfølelse, identitet, egenverd, kropp, følelser og grenser. Videre skapes åpenhet og respekt for mangfold og variasjoner i familieformer og kjønnsuttrykk, noe som kan bidra til å forebygge fordommer og diskriminering. Fjellsiden barnehage vil blant annet bruke verktøyet «Hele Meg» i arbeidet med barns seksuelle helse.

Grunnlaget for god seksuell helse legges allerede tidlig i småbarnsalder. Bevissthet knyttet til barns seksuelle utvikling og kunnskap om hvordan denne kan komme til uttrykk i lek og atferd, er viktig for å kunne møte dette på en konstruktiv måte. Siden barnehagepersonale og foreldre har et felles ansvar for å ivareta barnets trivsel og utvikling, er det naturlig at barns seksuelle helse også er tema både i foreldresamtaler og på foreldremøter.

Fjellsiden barnehage

Starefossveien 20A

5019 Bergen

E-post: barnehage.fjellsiden@bergen.kommune.no

WWW: [Bergen kommune - Vår profil](#)

**BERGEN
KOMMUNE**